

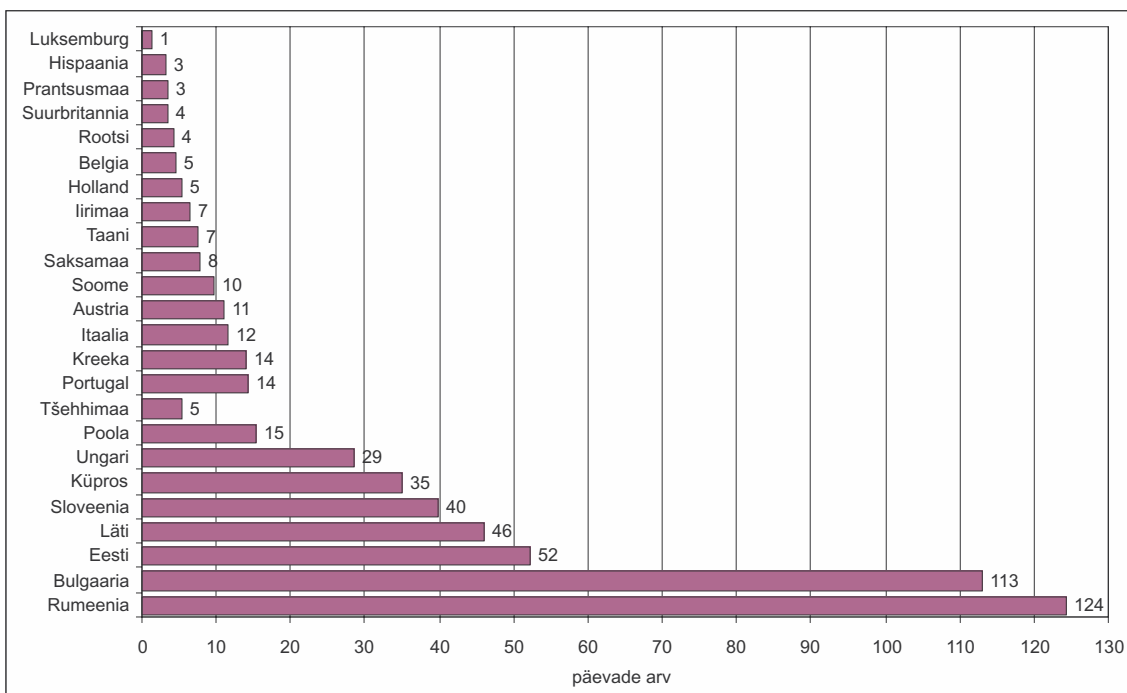
IV MAKSESÜSTEEMID

■ Pankadevaheliste maksete arveldussüsteem

Pankadevaheliste maksete arveldussüsteem¹, mis käivitati 2002. a alguses, koosneb kahest alam-süsteemist – kiirmaksete arveldussüsteemist (RTGS)², mis põhineb reaalaajalisel brutoarveldusel ja jaemaksete arveldussüsteemist (DNS)³, mis põhineb tähtajalisel netoarveldussüsteemil. Pankadevaheliste maksete arveldussüsteemi kasutatakse maksete arveldamiseks juhul, kui raha maksja ja raha saaja arvelduskontod asuvad erinevais krediidasutustes. Lisaks pangaklientide poolt algatatud maksete arveldamisele teostatakse RTGS süsteemis veel krediidasutustevahelisi arveldusi, keskpangaga seotud arveldusi ning väärtpaperite netoarveldusi.

Üheks arveldussüsteemide olulisuse näitajaks riigi majanduse jaoks on neis süsteemides arveldatud maksete väärtus. Eesti pangasektori kontsentreerituse tõttu arveldatakse suurem osa Eestis tehtud makseid pangasiseselt. 2003. a II ja III kvartalis arveldati pankade vahel (RTGS ja DNS süsteemis kokku) vaid 15% siseriiklikult sooritatud tehinguist, maksete käibest moodustavad pankadevahelised maksed 35%.

Viiekümne kahe arvelduspäevaga RTGS süsteemis teostatud arvelduste kogukäive on võrdne Eesti aastase SKPga. Võrreldes teiste riikidega, on Eestis RTGS süsteemi käibe suhe SKPsse suhteliselt väike, kuna finantssüvenemise tase on madal ning pangasektor kontsentreerunud (vt joonis 4.1).

Joonis 4.1. Riigi aastase SKP väärtuses RTGS süsteemis sooritatud maksete arveldamise aeg riigiti 2001. aastal (Eesti - 2003. a andmed)

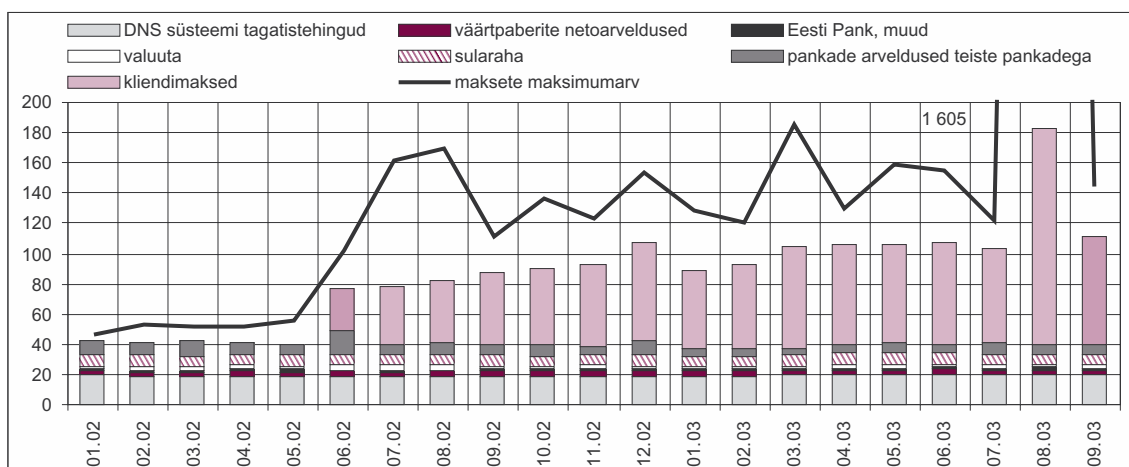
Allikad: EKP, Eesti Pank

¹ Vt ka Eesti Panga 2001. ja 2002. aasta aruanne ning Kadri Martin, "Uue pankadevaheliste maksete arveldussüsteemi esimene tööaasta" (ajakiri Kroon & Majandus nr 1, 2002, lk 48–52); elektroonselt <http://www.eestipank.info/pub/et/dokumentid/publikatsioonid/seeriad/>

² Real Time Gross Settlement.

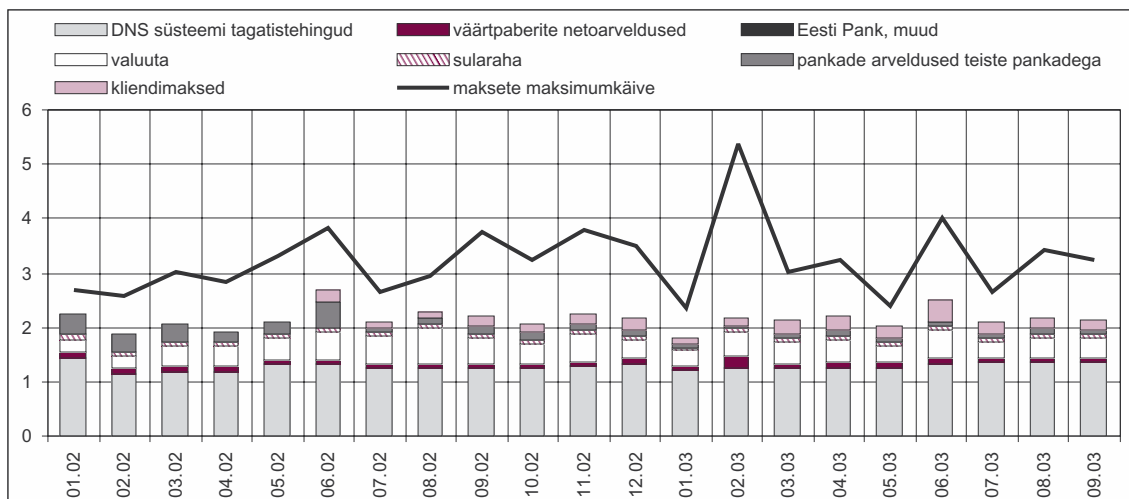
³ Designated Net Settlement.

RTGS süsteemis arveldati 2003. a II ja III kvartalis keskmiselt **119 tehingut päevas**. Võrreldes 2002. a sama perioodiga, oli maksete arv 42% suurem (vt joonis 4.2). Süsteemi maksete arvu suurendavad eelkõige **kliendimaksud**, mis moodustavad 66% kõigist reaalaajalistest maksetest.

Joonis 4.2. RTGS süsteemis päevas arveldatud maksete arv (keskmiselt kuus; tk)

Keskmine käive RTGS süsteemis oli II ja III kvartalis **2,2 mld krooni päevas**. Suurima osa käibest (61%) moodustasid DNS süsteemi tagatiskonto tehingud. Võrreldes 2002. a sama perioodiga, kahanes RTGS süsteemis arveldatud maksete käive 4%, kuna krediitiasutuste poolt algatatud maksete ning valuutatehingute käive vähenes. Samas kasvas väärtpaberiarveldussüsteemi netoarvelduste käive 60%, mis annab märku Eesti aktsiaturu elavnemisest (vt joonis 4.3).

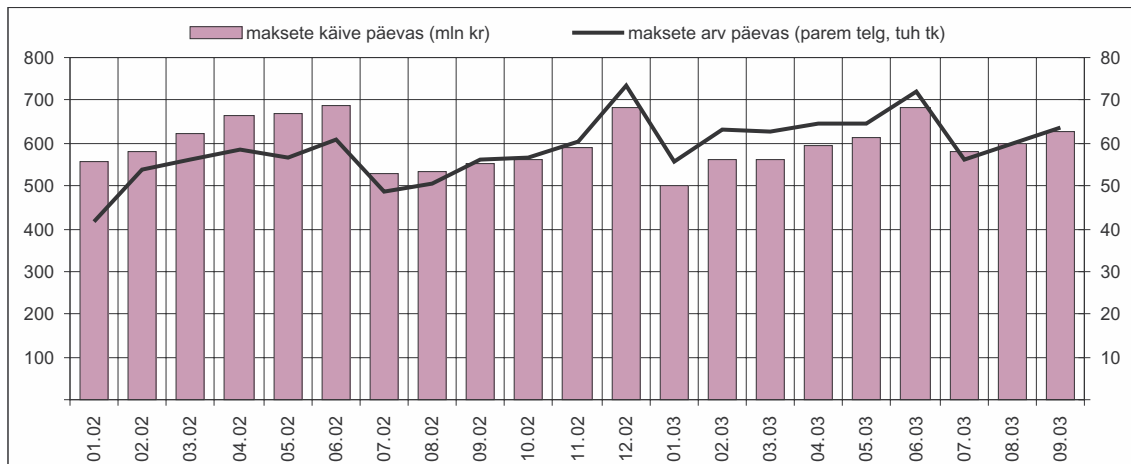
Joonis 4.3. RTGS süsteemis päevas arveldatud maksete käive (keskmiselt kuus; mld kr)

Kõiki tehingutüpe arvestades oli RTGS süsteemis arveldatava ühe makse keskmine suurus 18,3 mln krooni. Võrreldes 2002. a II ja III kvartaliga, oli maksete keskmine suurus 37% väiksem.

DNS süsteemis arveldati 2003. a II ja III kvartalis keskmiselt **63 000 makset päevas** ja nende **koguväärtus oli 616 mln krooni**. Võrreldes 2002. a sama ajaga oli maksete arv 15% suurem. Kuna suurmakseid⁴ arvel-

⁴ Suurmakseteks loetakse makseid suurusega 15 miljonit krooni ja enam.

datakse RTGS süsteemis, oli DNS süsteemi käive võrreldes 2002. a II ja III kvartaliga kasvanud suhteliselt vähe – vaid 2%. Seetõttu vähenes ka DNS süsteemis arveldatud makse keskmine suurus – 2002. a I poolel, mil puudus võimalus arveldada kliendimakseid RTGS süsteemis ja suurmakse piiri ei olnud rakendatud, oli makse keskmine suurus 11 600 krooni. 2003. a II ja III kvartalis oli keskmine makse aga 17% väiksem ehk 9 700 krooni (vt joonis 4.4).

Joonis 4.4. DNS süsteemis arveldatud maksete käive ja arv

Kuna pankadevaheliste maksete arveldussüsteemidel on väga oluline roll raharingluse ladusas toimimises, siis on Eesti Panga hallatavatele arveldussüsteemidele seatud kõrged **käideldavusnõuded**. Süsteemide nõutaval tasemel käideldavuse tagamiseks on oluline teha kindlaks nendes esinevad tõrked, neid analüüsida ning kõrvaldada nii tõrge kui ka selle esile kutsunud põhjus.

2003. a kolme kvartali jooksul oli DNS süsteemis kaks ja RTGS süsteemis seitse tõsist, kõiki arveldussüsteemi osalisi puudutanud tõrget. Neid põhjustanud infosüsteemi rikked kõrvaldati mõistliku aja jooksul ning finantsstabiilsust ohustavaid probleeme ei esinenud. Operatsiooniliste tõrgete näiteks võib tuua 2003. a augusti teisel poolel ühe süsteemiosalise infosüsteemis toimunud tõrke, mille põhjustas servereid ummistav viirus. Tõrke tõttu tuli klientide 1 500 pankadevahelist jaemakset arveldada RTGS süsteemi kaudu.

Hinnang pankadevaheliste maksete arveldussüsteemile

Kuna nii RTGS kui ka DNS süsteem on olulised Eesti finantssüsteemi jätkusuutliku toimimise jaoks, siis on Eesti Pangel, lähtuvalt keskpanga maksesüsteemide järelevaatamise raamistikust⁵ ning rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtetest, lisaks süsteemide operaatori rollile ka RTGS ja DNS süsteemide järelevaataja roll.

Finantssüsteemi jaoks oluliste maksesüsteemide hindamisel kasutatakse standardina vastavate süsteemide jaoks kehtestatud põhimõtteid⁶, millele tuginedes on läbi viidud ka alljärgnev hinnang RTGS ja DNS süsteemile.

Riskide haldamine

Õigusliku riski maandamine RTGS ja DNS süsteemis on tagatud Eestis kehtivate arveldusi reguleerivate õigusaktidega ning maksete lõpliku arveldamisega RTGS süsteemis. Õigussuhteid reguleerivad Eesti Panga

⁵ Vt Lisa lk 61.

⁶ Bank for International Settlements 2001, Core Principles for Systemically Important Payment Systems. Vt ka <http://www.bis.org/publ/cpss43.pdf>

seadus, krediidasutuste seadus, võlaõigusseadus, Eesti Panga presidendi poolt kehtestatud "Maksete arveldamise eeskiri", "Eesti Panga maksesüsteemide alusdokumentatsioon" ning arveldussüsteemides osalejate (Eesti Panga ja krediidasutuste ning Eesti Väärtpaberikeskuse) vahelised liitumislepingud⁷, milles on sätestatud maksete lõplikkusega seotud põhimõtted.

Liitumislepingutes on sätestatud arveldussüsteemidega liitumise kord ja aeg, liikmete õigused ja kohustused, tehingulimiitide ja tagatisvahendite määramise alused ning osapoolte vastutus lepingu rikkumisel. Seega on RTGS ja DNS süsteemi kasutajail ülevaade vastava süsteemi toimimisega seotud riskidest.

RTGS süsteemis on õigusliku riski tõenäosus viidud miinimumini sellega, et maksete arveldamine toimub reaalsajas üksikute maksete kaupa.

Operatsioonilise riski vähendamiseks on süsteemide tehniliste tingimuste raames välja töötatud talitluspidevuse põhialused ja -plaan. Need kehtivad kõigile arveldussüsteemis osalejatele ning neid rakendatakse vastavalt süsteemis esineva tõrke või häire iseloomule. Süsteemide tehnilised lahendused ja protseduurid on turvalised ning nende eesmärk on minimeerida finantsriske. 2003. a esimese kolme kvartali lõikes oli käideldavus⁸ RTGS süsteemis 99,84% ja DNS süsteemis 99,99%. Operatsioonilise ning õigusliku riski esinemise väiksem tõenäosus tähendab omakorda väiksemat krediidi- ja likviidsusriski.

Krediidi- ja likviidsusriski maandatakse RTGS süsteemis sel moel, et raha saajaks olevat süsteemi liiget teavitatakse ainult arveldatud maksetest. Maksete arveldamiseks võivad süsteemis osalejad kasutada kogu raha, mis neil on Eesti Pangas olevail kontodel. Krediidasutustel on maksete arveldamiseks lubatud kasutada kõiki Eesti Pangas oma arvelduskontol olevaid rahalisi vahendeid, mida hoitakse seal kohustusliku reservi⁹ raames. Juhul, kui krediidasutusel ei piisa maksete teostamiseks keskpangas hoitavast reservist ja ta vajab likviidsusabi, võib ta raha juurde laenata pankadevaheliselt rahaturult, müüa Eesti Pangale valuutat või Eesti Panga poolt aktsepteeritavaid väärtpabereid.

DNS süsteemis on finantsriskid maandatud iga süsteemis osaleja poolt sissemakstud rahalise tagatisega, mis on ühtlasi tema netokohustuse limiidiks. Rahalise tagatise eesmärk on kindlustada arvelduste teostamine ka juhul, kui mõne osaleja arvelduskontol puudub selleks vajalik raha.

Arveldussüsteemi efektiivsus

RTGS ja DNS süsteemid on välja arendatud koos toimima ning nende käiguhoidmiseks kasutatakse samu ressursse. Süsteemide operatsioonikulud katavad süsteemides osalejad. Süsteemide tsentraalne infrastruktuur toetab konkurentsi tugevnemist ja finantsstabiilsust (riskide vähendamist).

Tuginedes süsteemide operaatori poolt läbi viidud rahulolu-uuringule, võib öelda, et pakutavate teenuste ring on nii süsteemis osalejate kui ka maksevahendusteenuse lõpptarbijate huve arvestades asjakohane ja piisav.

Juurdepääs süsteemidele

Isikud, kellel on õigus saada vastava süsteemi (RTGS, DNS) liikmeks, on sätestatud Eesti Panga maksesüsteemide alusdokumentatsiooniga (üld- ja tehniliste tingimustega) ning liitumislepingutega. Lisaks sellele on Eesti Pangal finantsstabiilsuse säilitamise aspektist lähtudes õigus otsustada isiku sobivuse üle

⁷ Mõlema alamsüsteemiga liitumiseks peab liituda soovija sõlmima eraldi lepingu, täitma kehtestatud üld- ja tehnilisi tingimusi ning järgima hinnakirju.

⁸ Süsteemide käideldavust mõõdetakse süsteemi normaalse toimimise aja suhtena aega, mil süsteem peaks olema avatud.

⁹ Krediidasutused peavad hoidma vähemalt 50% kohustuslikust reservist keskpangas asuval arvelduskontol, ülejäänud osa võivad moodustada likviidsed välisvarad.

süsteemidega liituda. Suurema läbipaistvuse saavutamiseks tuleb lisaks olemasolevatele õigusaktidele luua raamistik, mis kindlustaks õiglasel alusel ligipääsu kõigile süsteemidele kasutamiseks põhjendatud huvi omavaile institutsioonidele.

Süsteemide valitsemine

Vastavalt aluslepinguile ja üldtingimustele haldab nii RTGS kui DNS süsteemi Eesti Pank, mis tähendab, et keskpangal on nii RTGS kui ka DNS süsteemi puhul operaatori, järelevaataja ja õigusliku raamistiku looja roll. Süsteemides osalejad saavad RTGS ja DNS süsteemi kasutada ainult Eesti Panga poolt määratud tingimustel. Ühtlasi kasutab keskpank süsteeme ka oma maksete arveldamisel. Süsteemide käiguhoidmine on Eesti Panga arvelduste osakonna ülesanne, järelevaataja funktsiooni teostab finantsvahenduse osakond ning õigusaktide kaasajastamine ja süsteemide arendamine toimub koostöös turuosalistega. Maksesüsteemide töö täiustamiseks ning tekkinud vaidluste lahendamiseks loodi 2002. a alguses Eesti Maksesüsteemide Ekspertide Nõukogu (EMEN)¹⁰, kuhu kuuluvad Eesti Panga ja krediitiasutuste arveldusspetsialistid.

Lühikokkuvõte

Finantssüsteemi kui terviku seisukohalt on arveldussüsteemis olulisim minimeerida süsteemiriski esinemise tõenäosus. See on aga võimalik üksnes siis, kui teadvustatakse ja ennetatakse teisi arveldussüsteemis esineda võivaid riske. **Eesti Panga poolt hallatava pankadevaheliste maksete arveldussüsteemi õiguslik raamistik, funktsionaalsed ja tehnilised lahendused ning protseduurid on turvalised ja ajakohased. Arveldussüsteemis esineda võivate riskide hindamine ja juhtimine toimub rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõtete ning hea tava alusel.** Süsteemidele ligipääsu käsitlevat raamistikku täiendatakse ja see muudetakse avalikkusele kättesaadavaks.

TAUSTINFO

OLULISI JAEMAKSETEGA SEOTUD KÜSIMUSI

Selleks, et riigi finantssüsteem oleks efektiivne ja stabiilne, ei piisa ainult kiirmaksete arveldussüsteemi tõhusast toimimisest. Igapäevase sujuva raharingluse jaoks on sama oluline ka ladus jaemaksete süsteem, mis toetab olulisel määral finantssüsteemi efektiivsust ja stabiilsust.

Tagamaks kiir- ning jaemaksete arveldussüsteemide efektiivsust ja turvalisust, on Rahvusvahelise Arvelduspanga (BIS) raportis¹¹ välja toodud nende eesmärkide saavutamist toetavad tegevused nii keskpankade kui ka teiste asjassepuutuvate institutsioonide jaoks.

Ehkki keskpankade tegevus on selles valdkonnas riigiti mõnevõrra erinev, on see ennekõike suunatud üldise eesmärgi – jaemaksetesüsteemide efektiivsuse ja turvalisuse – saavutamisele läbi:

- turu arengut toetava õigusliku raamistiku väljatöötamise;
- turukonkurentsiks vajalike tingimuste ja käitumise edendamise;
- standardi- ja infrastruktuurialaste kokkulepete väljatöötamise toetamise;
- keskpanga teenuste pakkumise tõhusaimal viisil.

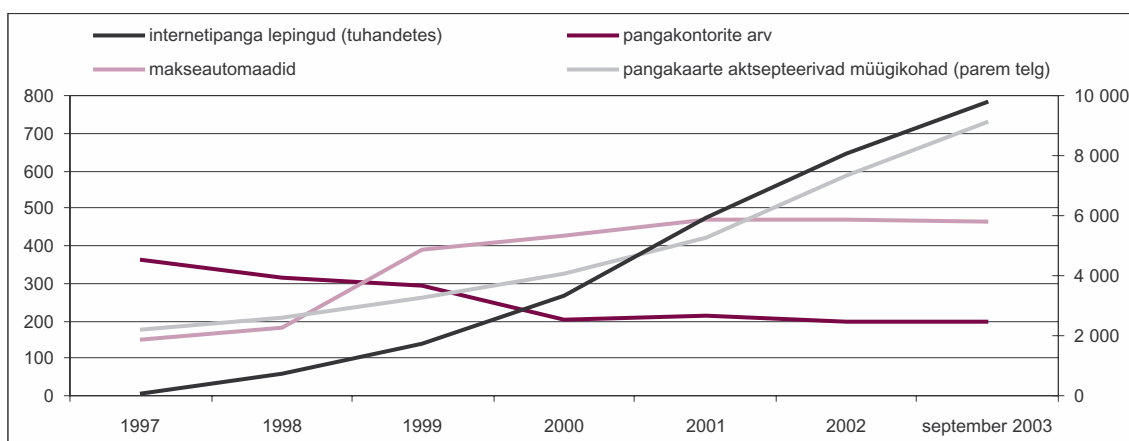
¹⁰ Eesti Maksesüsteemide Ekspertide Nõukogu alla kuuluvad vastava ala spetsialistidest koosnev äriprotsesside töörühm ning tehniline töörühm.

¹¹ *Policy Issues for Central Banks in Retail Payments*, BIS 2003.

Selleks, et jaemaksete vallas oma eesmäärke saavutada, teostavad keskpangad turu seiret ning teevad koostööd nii era- kui avaliku sektoriga. Turu seire hõlmab õiguslike takistuste tuvastamist, mis pärsvivad süsteemide efektiivsuse ja turvalisuse suurendamist, jaemaksete puhul kasutatavate makseviiside ja teenustega seotud tingimuste ja käitumise seiret, turvalisus- ja tegutsemisstandardite ning infrastruktuurialaste kokkulepete järgimise jälgimist ning nende mõju hindamist. Koostöö era- ja avaliku sektoriga on oluline eelkõige selleks, et tagada õigusliku raamistiku vastavus muutuvaile tingimustele, suurendada konkurentsi ning soodustada turu edukuseks vajalike standardi- ja infrastruktuurialaste kokkulepete kasutamist. Turu seiret ning koostööd era- ja avaliku sektoriga peab BIS soovitavaks kõigile keskpankadele kui vähimat tegevuste hulka jaemaksesüsteemide efektiivsuse ja turvalisuse tagamiseks.

■ Makseviisid

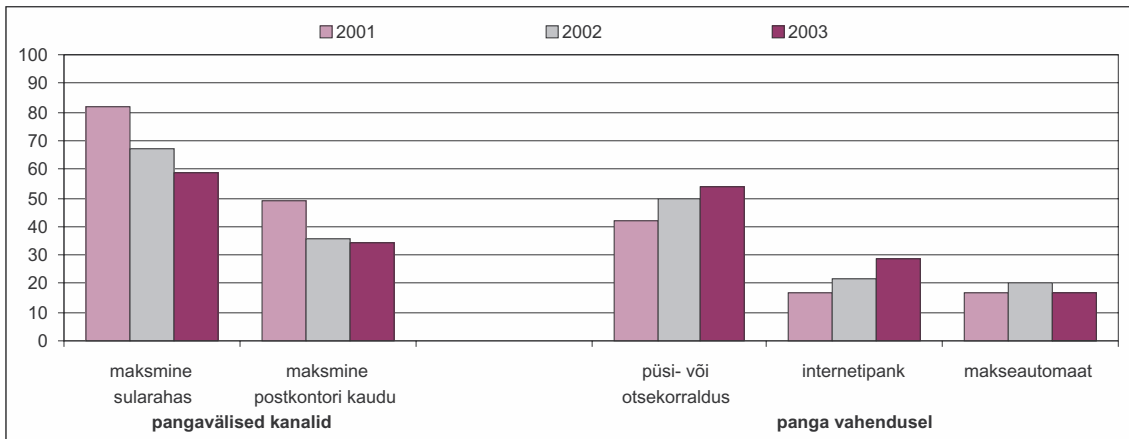
Sarnaselt viimaseil aastail arenenud riikides toimunud muutustega, on jaemaksete teostamisvõimaluste struktuur muutunud ka Eestis. Muutusi iseloomustab eelkõige **elektronsete maksekanalite arvu kiire suurenemine ja efektiivsete makseviiside kasutamise laienemine**. Samal ajal on vähemtõhusate maksekanalite, näiteks pangakontorite arv oluliselt vähenenud (vt joonis 4.5).

Joonis 4.5. Jaemaksete teostamise võimalused Eestis pankade vahendusel (aasta lõpu seisuga)

Koos elektronsete maksekanalite populaarsuse kasvuga on pidevalt langenud **sularaha osakaal** maksevahenduses. Emori uuringu kohaselt on sularaha osakaal võrreldes 2002. aastaga vähenenud nii sissetulekute laekumisel kui ostude sooritamisel ja maksete eest tasumisel. Tuginedes antud uuringule saavad sularahas töötasu ja pensioni 30% (2002. aastal 34%) ning muid toetusi ja sissetulekuid 25% (2002. aastal 33%) vastanuist. Ainult sularahas tasub igapäevaostude eest 46% peredest (2002. aastal 52%) ning regulaarmaksete eest 59% (2002. aastal 69%). Kui regulaarmaksete eest sularahas ja postkontori vahendusel tasumine Eesti perede hulgas väheneb, siis maksete teostamine panga vahendusel suureneb pidevalt. Ühtekokku tasub regulaarmakseid panga vahendusel 79% uuritud peredest. Uuringu põhjal on makseviisidest jätkuvalt suurim kasvupotentsiaal **internetipanga maksekorraldustel** ning **püsi- ja otsekorraldustel** (vt joonis 4.6). **Pangakaartide** osas on areng seni olnud nii ekstensiivne kui ka intensiivne, kaardimaksete edasine kasv põhineb aga pigem intensiivistumisel – kaart hakatakse kasutama sagedamini.

2003. a aprillist septembrini suurenes pankade vahendusel teostatud maksete arv 2002. a sama perioodiga võrreldes 24% – keskmiselt 7,2 miljonilt 8,9 miljoni tehinguni kuus. Käive suurenes samal ajal enim sise-

Joonis 4.6. Regulaarmaksete eest tasumine (% peredest)

Allikas: EMOR

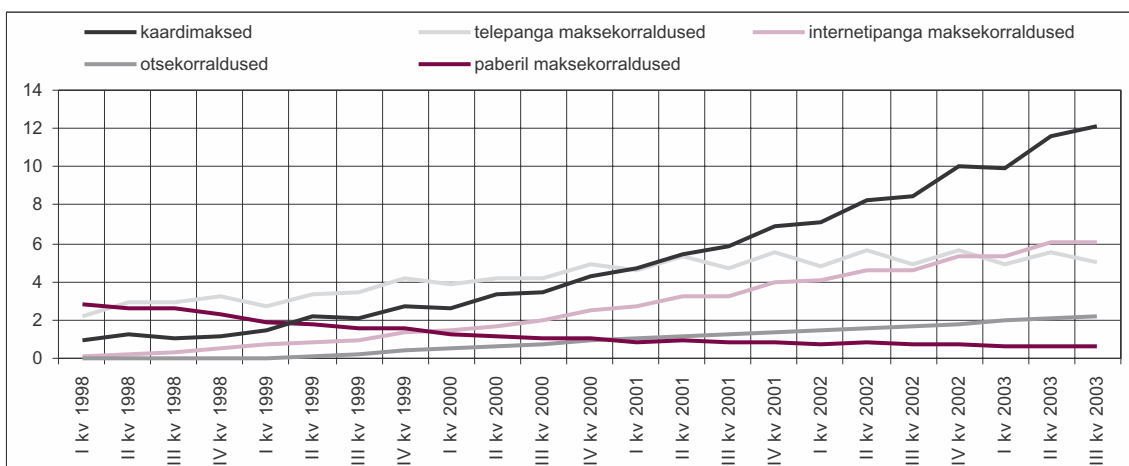
riiklike maksete osas – 14%. Rahvusvahelise maksevahenduse käive jäi nii laekunud kui lähetatud maksete osas samale tasemele.

Krediidasutuste vahendusel teostatavad maksed

Maksete teostamiseks kasutatakse jätkuvalt kõige enam pangakaarte ja kredittorraldusi¹², mille abil sooritatakse üle 90% krediidasutuste vahendusel algatatud makseist.

Tänu elektrooniliste maksekanalite kasutusvõimaluste avarumisele¹³ suurenes 2003. a esimese kolme kvartali jooksul elektroonsete kredittorralduste osakaal 96%ni kõigist kredittorraldustest (2002. aastal oli vastav näitaja 94%).

Sularaha ja paberil maksekorralduste alternatiivina kasutatakse üha enam pangakaarte, internetipanga maksekorraldusi ning otsekorraldusi, mille kasutamine suurenes II ja III kvartali jooksul 30–40% (vt joonis 4.7). Eelistatumaid makseviise iseloomustab efektiivsus, mis väljendub eelkõige makse teostamise kiiruses, mugavuses ja hinnas.

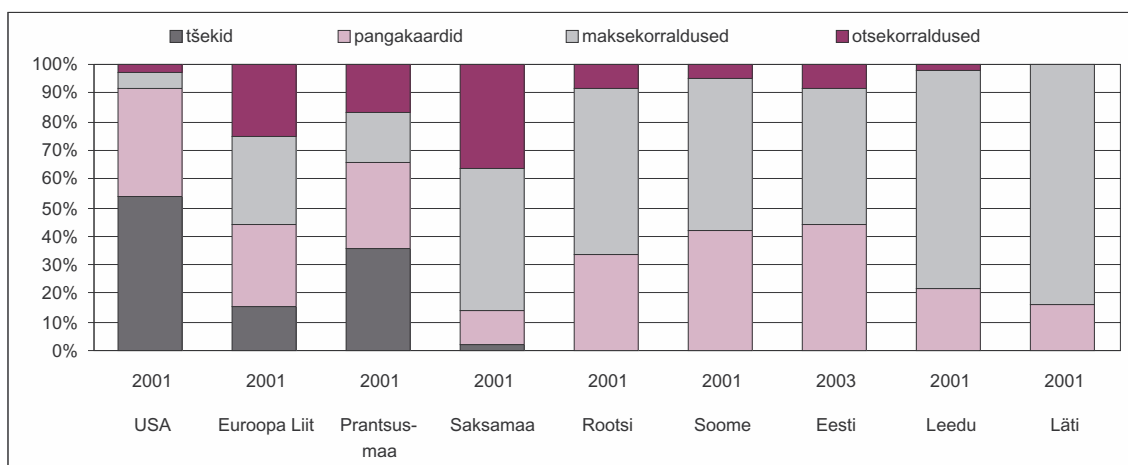
Joonis 4.7. Enim kasutatavad makseviisid (mln tk)

¹² Kredittorraldused hõlmavad internetipanga, telepanga, telefonipanga ja paberil maksekorraldusi ning püsikorraldusi.

¹³ 2003. a septembri lõpuks olid Eesti pangad klientidega sõlminud ligi 784 000 internetipanga kasutamise lepingut (BNSi andmed).

Krediidiasutustele tähendab nende vahendusel teostatavate maksete, eriti aga kaardimaksete arvu suuremine **teenustasuna teenitava tulu** kasvu. Kaudsel hinnangul saavad krediidiasutused ligi kolmandiku teenustasutulust kaarditehinguilt. See tulu koosneb fikseeritud tasudest (kaartide kuu- ja aastatasu¹⁴) ning tehingutasudest¹⁵. Arvestades asjaolu, et kaardimaksete kasutamine muutub tõenäoliselt järjest intensiivsemaks (sellele viitas ka 2003. a Emori uuring), samuti viimaseil aastail aset leidnud suundumusi ning arenguvaru võrreldes arenenud riikidega, võib kaardimakseilt teenitav tulu suureneda üle 15% aastas (ca 37 mln kr)¹⁶.

Võrreldes teiste riikidega, sarnaneb Eesti sularahata makseviiside kasutamise osas kõige enam Soome ja Rootsiga, kus peamisteks mittersularahalisteks makseviisideks on pangakaardid ja kredittkorraldused. Lisaks suureneb otsekorralduste kasutamine. Nagu ka Soomes, Rootsis, Lätis ja Leedus, ei kasutata Eestis makseviisina tšেকে. Kuigi meie sularahata makseviiside struktuur sarnaneb Põhjamaade omaga, on sularaha osakaalu vähendamisel siiski veel arenguruumi. Sularahata makseviiside kasutamisel erineb teistest riikidest aga Saksamaa, kus suur osa makseist teostatakse otsekorralduse abil. Euroopa Liidus tervikuna suureneb pangakaartide ning kreditt- ja otsekorralduste kasutamise osakaal pidevalt tšekkide arvel (vt joonis 4.8).

Joonis 4.8. Sularahata makseviiside osatähtsused erinevates riikides (maksete üldarvust)

Allikad: BIS, EKP

Pangakaartide kasutamine

2003. a septembri lõpuks olid krediidiasutused Eestis väljastanud ligi 1,2 miljonit pangakaarti, millest 16,6%¹⁷ olid nn passiivsed kaardid ehk sellised, millega ei tehtud ühtegi maksetehingut (vt joonis 4.9).

Viimase poole aasta jooksul on väljastatud üle 25 000 **deebetkaardi** ja üle 17 000 **krediitkaardi**. Endiselt on kasvanud krediitkaartide osakaal – 2002. a septembri lõpu 13%lt 2003. a samal ajal 15%le.

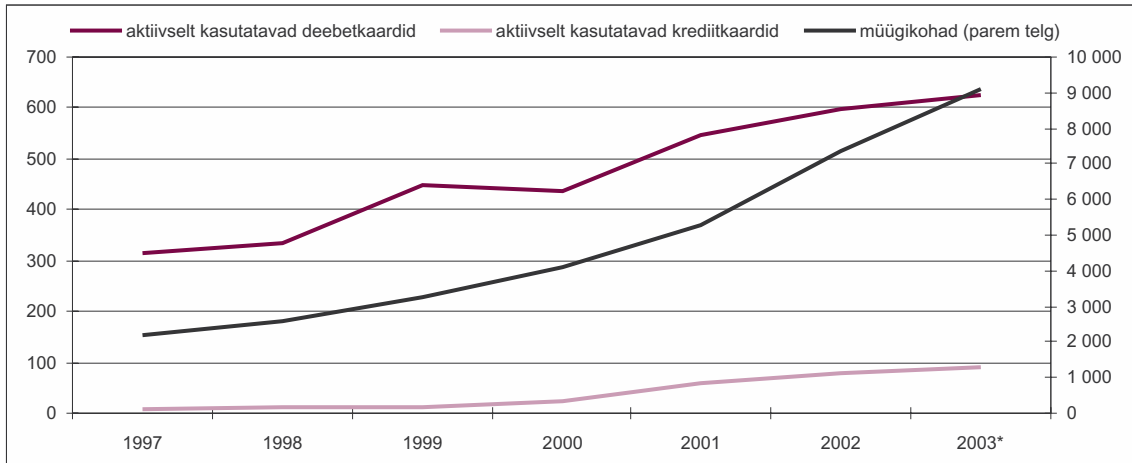
Ühe elaniku kohta oli Eestis 2003. a septembri lõpuks üle 0,7 aktiivselt kasutatava pangakaardi. Aktiivsetest pangakaartidest suurenes 1999. a lõpuni kiiremini deebetkaartide osakaal, viimaseil aastail on aga kasvanud

¹⁴ Deebetkaartide kuutasu on 10–15 krooni kuus, järelmaksukaartidel periooditasu puudub ning tähtajalise tagasimaksega krediitkaartide aastamaks on üldjuhul 300 krooni.

¹⁵ Kaupmehed ja teenindustevõtted maksavad minimaalselt 2,5% tehingu summalt, Hansapanga klientidele maksab kaardimakse pangaautomaadis 3 krooni.

¹⁶ Siin on eeldatud, et Eesti jõuab kaardimaksete osas elaniku kohta aastas ELi 2001. a keskmise tasemeni (38 makset elaniku kohta) arvatavasti 2004. a lõpuks, Soome ja Rootsi tasemeni (kaalutud keskmine 56 kaardimakset elaniku kohta) aga 3,5 aasta pärast. Samas on arvestatud suundumust, et väheneb makseautomaatides teostatavate kaardimaksete arv.

¹⁷ 2003. a märtsi lõpus oli passiivsete pangakaartide osakaal 18%.

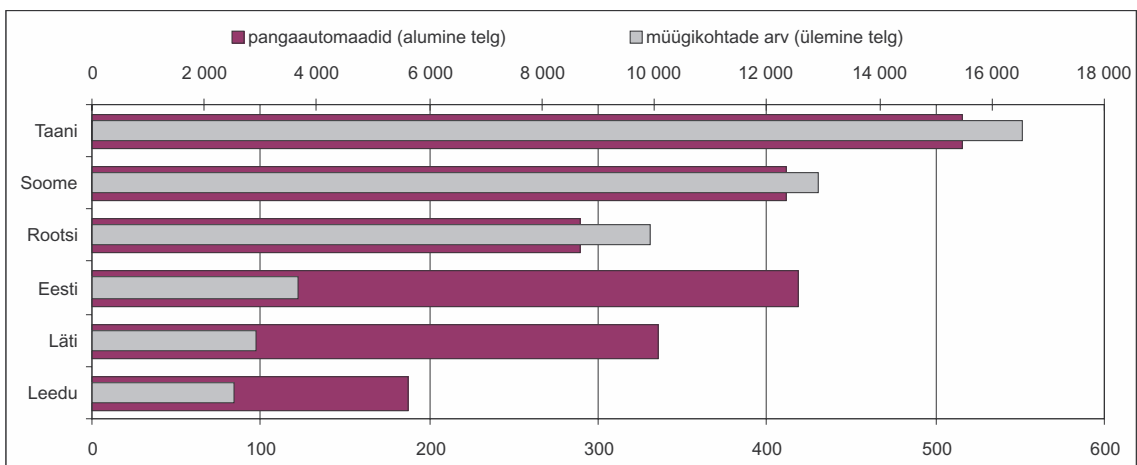
Joonis 4.9. Pangakaartide arv 1 000 elaniku kohta ja müügikohtade arv aasta lõpu seisuga

* septembri lõpu seisuga

peamiselt krediitkaartide osakaal. Aktiivselt kasutatavate krediitkaartide arvu suurenemine näitab tarbimise kasvu ning igapäevaostude finantseerimist lühiajalise laenu arvel. Emori uuringu kohaselt kasutab krediit- või järelmaksukaarti 7% neist inimestest, kes tasuvad igapäevakaupade eest pangakaardiga.

Koos pangakaartide arvu kasvuga on laienenud ka nende kasutusvõimalused – 2003. a märtsist septembrini suurenes pangaautomaatide arv 21 võrra ja pangakaardiga tasuda võimaldavate müügikohtade arv 1 308 võrra.

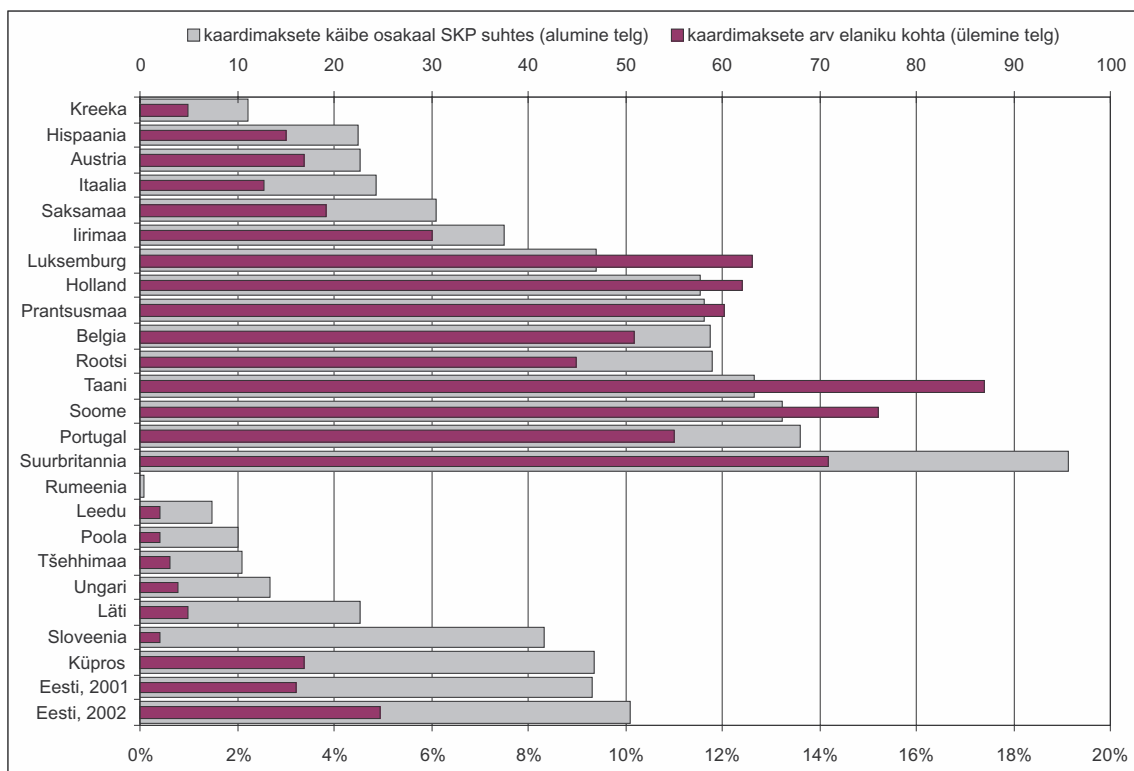
Arvestades, et pangaautomaate on Eestis inimese kohta ligikaudu sama palju kui Soomes ning isegi rohkem kui Rootsis, on tõenäoline, et neid lähiaastail oluliselt juurde ei paigaldata. Kuigi pangakaartide ja kaardiga tasuda võimaldavate müügikohtade arv on Eestis viimaseil aastail pidevalt suurenenud, jääb nende arv siiski veel alla Põhjamaadele (Soome, Rootsi, Taani), kus müügikohti inimese kohta on keskmiselt üle kolme korra enam kui Eestis (vt joonis 4.10).

Joonis 4.10. Pangaautomaatide ja pangakaardiga tasuda võimaldavate müügikohtade arv miljoni elaniku kohta erinevates riikides 2001. aasta lõpus

Allikas: EKP

Kuigi Eestis sooritatakse pangakaardiga rohkem tehinguid inimese kohta kui enamikus ELiga liituvais riikides – 2002. aastal oli Eesti vastav näitaja 25 tehingut inimese kohta –, on kaarditehingute arv inimese

Joonis 4.11. Kaardimaksete käibe suhe SKPsse ja kaardimaksete arv elaniku kohta 2001. aastal

Allikad: EKP, Eesti Pank

kohta Eestis mitu korda väiksem enamiku ELi liikmesriikide vastavast näitajast. Kaardimaksete käibe suhe SKPsse on Eestis ligikaudu sama suur kui ELi liikmesriikides keskmiselt (vt joonis 4.11).